

PARLAMENT DE CATALUNYA

Història i Futur

Exposició commemorativa
del 25è aniversari
del seu restabliment

Palau del Parlament,
del 10/04/05 al 3/10/05

Presentació

Enguany commemorem els vint-i-cinc anys del restabliment del Parlament de Catalunya, la seu del poder legislatiu català. La nostra és una institució històrica: s'origina al segle XIII, el 1932 reneix després de dos segles d'haver estat abolida, es manté testimonialment després de la Guerra Civil gràcies a la fermesa dels diputats catalans a l'exili, i el 1980 torna a obrir les portes per acollir els representants del poble escollits lliurement en democràcia. L'accidentada història de la institució camina, doncs, en paral·lel a la de la nostra nació i, com la nostra nació, ha aconseguit mantenir-se viva i renéixer una vegada i una altra malgrat les prohibicions i els intents de fer-la desaparèixer.

És, doncs, moment de celebració i de fer repàs, però sempre amb projecció de futur. Cal que recordem el passat —els joves d'avui han nascut ja en democràcia i no han patit la persecució de la llengua i la identitat catalanes— per no oblidar d'on venim i poder veure amb els ulls del present el que han estat aquests vint-i-cinc anys, per tal de valorar els fets, encarar amb coneixement el moment actual i els escenaris de futur i estimar el que és nostre.

Amb la voluntat de fomentar el record del que han estat aquests vint-i-cinc anys i situar el Parlament en el marc històric i social del país, us presento aquesta exposició, que veu la llum per primer cop al Palau del Parlament de Catalunya, al parc de la Ciutadella de Barcelona, perquè volem que la història i la significació de la cambra legislativa catalana arribi a tot el territori.

El nostre anhel és aconseguir que tot Catalunya faci seva aquesta celebració. No pot ser d'una altra manera tractant-se de l'aniversari de la casa del poble, de l'espai de trobada, debat i diàleg on la veu de la ciutadania es fa verb i on es discuteix i es decideix la política del nostre país.

Espero que us agradi l'exposició i que, alhora, us faci sentir més propers a la nostra nació, a la nostra institució i a tot allò que representa.

Ernest Benach i Pascual

President del Parlament de Catalunya

PARLAMENT DE CATALUNYA

Història i Futur

Les Corts catalanes fins al 1714

1. La cort comtal i les assemblees de pau i treva (s. XI-XII)

Constitucions de Catalunya, 1430.
Arxiu Històric Comarcal de les
Terres de l'Ebre. Fot.: Imatge Boluña

L'origen del parlamentarisme català cal cercar-lo en els acords de les assemblees de pau i treva, promoguts per l'Església des del segle XI, que tenen la finalitat d'evitar les lluites derivades del poder feudal i contribuir a la pacificació del territori. El 1173 el rei Alfons II el Cast (1162-1196) promou a Fondarella la primera assemblea de

caràcter civil, en la qual es troba la primera referència als usatges, el conjunt de les normes i els costums dels catalans. Les Corts de Barcelona del 1251 atorguen als usatges el rang de lleis. Els usatges constitueixen el fonament del dret català, que s'ampliarà en les diverses convocatòries de Corts i serà compilat als segles XV, XVI i XVII.

2. La institucionalització de les Corts Generals

Durant el regnat de Jaume I (1213-1276) la cort reial esdevé Corts Generals de Catalunya. La institucionalització definitiva té lloc en les Corts de Barcelona convocades el 1283 per Pere II el Gran (1276-1285). La constitució «Volem e estatuim»,

Constitucions i altres drets de Catalunya, Barcelona: Pere Miquel i Diego de Gumiel, 1495. Ministeri de Cultura. Arxiu de la Corona d'Aragó

una de les primeres d'Europa que limiten el poder del monarca, determina que només tenen validesa jurídica les normes sorgides de l'acord entre aquest i els estaments. La constitució «Una vegada a l'any» fixa la periodicitat anual de la convocatòria de Corts.

En les Corts de Barcelona de 1480-1481, convocades per Ferran II el Catòlic

(1487-1516), s'aprova la «Constitució de l'observança» o «Poc valria», que crea el primer tribunal de garanties del món i que estableix que el monarca pot ésser demandat si incompleix les lleis pactades.

Llibre dels usatges i constitucions de Catalunya. Segle XIII.
Arxiu Municipal de Lleida

3. La composició i el funcionament de les Corts

Els tres braços que formen les Corts són: l'eclesiàstic, que agrupa els representants de la jerarquia eclesiàstica; el militar, format pels representants de la noblesa, i el reial, en què s'apleguen els representants de les viles i les ciutats de jurisdicció reial.

Les Corts s'inicien amb la convocatòria del rei. Reunits els braços, el monarca els fa la proposició, econòmica o de llei. Del debat que fa cada braç en resulten els greuges o proposicions de llei, que pacten els comissionats d'una part i de l'altra. La cloenda té lloc en una sessió conjunta del rei i dels braços en què s'acorden la resolució dels greuges, l'aprovació de les lleis i el donatiu al rei.

Les lleis aprovades per les Corts s'anomenen *constitucions* quan és el rei qui les proposa i *capítols de cort* quan la proposta prové dels braços. S'anomenen *actes de cort* les lleis pendents d'aprovació parlamentària promulgades pel rei en períodes entre Corts.

4. Les Corts i l'inici de la Generalitat (s. XIV)

Durant el regnat de Pere III el Cerimoniós (1336-1387) es crea la institució de la Diputació del General o Generalitat, que és la delegació de

les Corts Generals, que inicialment compleix la funció recaptatòria i administrativa del subsidi que les Corts concedeixen al rei. Progressivament les Corts li atorguen competències polítiques, fins que la Generalitat esdevé el primer organisme executiu de la política catalana.

Jaume Cascalls. *Sant Carlemany*.
Representació del rei Pere III el Cerimoniós. Segle XIV. Alabastre policromat. Capítol de la catedral de Girona. Fot.: Josep M. Oliveras

5. Les Corts catalanes durant els Àustries (s. XVI-XVII)

El setge de Barcelona per les tropes de Felip V el 1714.
Gravat. Institut de Cultura de Barcelona. Arxiu d'Història de la Ciutat

Durant el segle XVI les Corts i la Diputació del General es mantenen molt actives, encara que el progressiu espaïament de convocatòries de Corts afavoreix l'afermament de la Diputació del General.

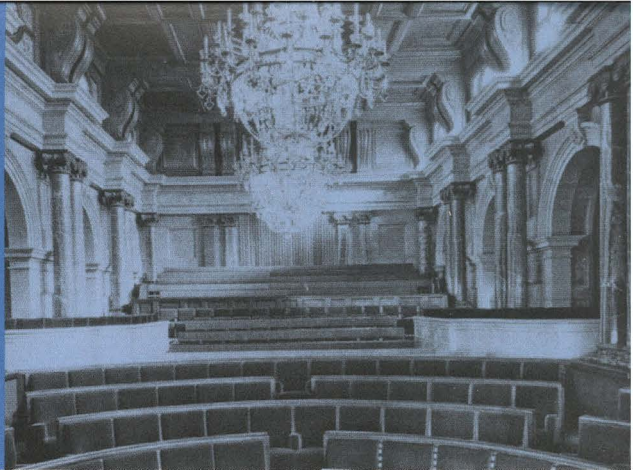
Després de la Guerra dels Segadors, tot i que el sistema d'institucions i constitucions es manté formalment, les Corts i la Diputació del General perden bona part de les prerrogatives polítiques i resten amb menys força en relació amb la monarquia.

6. La Guerra de Successió i l'abolició de les Corts catalanes (1705-1716)

El 1701 Felip V, primer rei de la dinastia borbònica, convoca els catalans a Corts a Barcelona i en jura les constitucions, però la situació es capgira amb l'esclat de la Guerra de Successió, en què Catalunya reconeix com a rei Carles III d'Habsburg. La signatura del Tractat d'Utrecht el 1713, en què les potències europees reconeixen Felip V com a rei d'Espanya, deixa Catalunya abandonada a la seva sort. La caiguda de Barcelona l'11 de setembre de 1714 implica la mort de les Corts, institució vertebradora de la vida política catalana des de l'època medieval.

El Decret de Nova Planta, promulgat per Felip V el 1716, dona caràcter legal a la supressió de les Corts catalanes, inicia la reforma dels sistemes judicial i fiscal, de l'ordenació territorial i del règim municipal, i prohibeix l'ús oficial de la llengua catalana.

El Parlament de la Catalunya republicana (1932-1939)

L'hemicle del Parlament de Catalunya. 1933.
Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià. Poblet

1. De la República catalana a l'Estatut d'autonomia (1931-1932)

Des de la Renaixença i la propagació del federalisme pren força una actitud obertament anticoncentralista que fonamenta els diversos corrents del catalanisme i genera definitivament el catalanisme polític. Les reivindicacions autonòmiques es concreten durant el govern de la Mancomunitat (1914-1925), des del qual s'elaboren les Bases de l'autonomia de Catalunya (1918) i el projecte de l'Estatut d'autonomia de Catalunya (1919). Arran del triomf republicà en les eleccions municipals de l'abril del 1931, el líder d'ERC, Francesc Macià, proclama la República catalana el 14 d'abril. Aquest fet provoca el compromís d'un règim polític autonòmic, la Generalitat de Catalunya. Es recupera, així, la denominació de la institució que havia exercit el més alt poder polític del país segles abans. L'agost del 1931 l'Estatut d'autonomia és aprovat amb el 99% de vots favorables en un plebiscit. Després de llargues i confrontades sessions al Congrés dels Diputats, l'Estatut s'aprova el 9 de setembre de 1932.

El Parlament de Catalunya el dia de la inauguració, 6 de desembre de 1932. Merletti/IEFC

2. La seu del Parlament

El 14 d'octubre de 1932 l'Ajuntament de Barcelona cedeix l'edifici de l'antic arsenal de la Ciutadella al Parlament de Catalunya. El 1933 es transforma l'antic saló del tron en l'hemicle. Les instal·lacions són les d'un parlament modern dotat del mobiliari adequat i dels avenços tecnològics dels anys trenta.

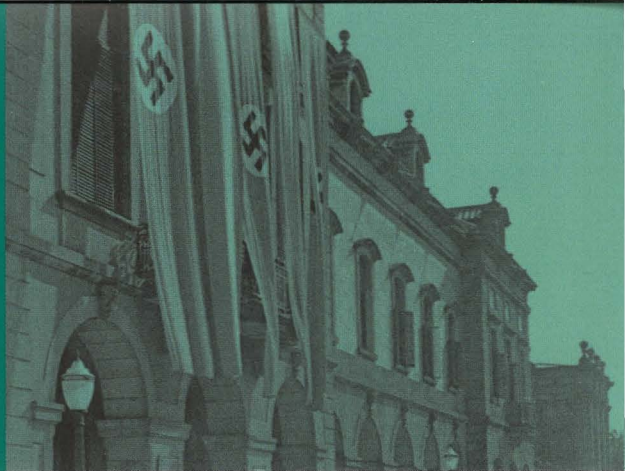
3. L'activitat parlamentària

Aprovat l'Estatut, el 20 de novembre de 1932 se celebren les primeres eleccions al Parlament de Catalunya amb el sistema electoral majoritari, amb representació de minories. El Parlament s'inaugura solemnement el 6 de desembre de 1932. Lluís Companys i Jover, d'ERC, n'és elegit president, i el 14 de desembre Francesc Macià és elegit president de la Generalitat. El 1933 s'aprova l'Estatut interior de Catalunya, la Constitució de la nació catalana, i la tasca legislativa es desenvolupa en diversos àmbits. Amb tot, l'activitat parlamentària afronta les dificultats del context polític. Al gener del 1934 els diputats de la Lliga Regionalista es retiren del Parlament i no hi tornen fins al setembre i s'obre un conflicte davant el Tribunal de Garanties Constitucionals amb l'aprovació de la Llei de contractes de conreu. Arran dels fets del 6 d'octubre –proclamació de l'Estat català dins de la República federal espanyola–, el Govern espanyol suspèn l'Estatut (gener del 1935) i prohibeix la reunió del Parlament; el president i part del Govern de la Generalitat han estat empresonats. La vida parlamentària s'atura fins al triomf del Front Popular en les eleccions generals del febrer del 1936.

4. En guerra. El Parlament durant la Guerra Civil (1936-1939)

Entre l'estiu del 1936 i la tardor del 1938 el Parlament es reuneix cinc cops. L'agost del 1937 s'aprova la pròrroga de la legislatura. L'octubre del 1938 se celebra la darrera sessió oficial amb l'assistència de quaranta-un diputats dels seixanta-nou que resten a Catalunya. S'elegeix president Josep Irla i Bosch, d'ERC. Són elegits membres de la Mesa del Parlament Antoni Rovira i Virgili (ERC), vicepresident primer, i Manuel Serra i Moret (Unió Socialista de Catalunya), vicepresident segon. Amb l'entrada de les tropes franquistes a Barcelona i l'ocupació militar de Catalunya, el destí dels diputats del Parlament de Catalunya és tràgic. Gairebé la meitat inicien el camí de l'exili, que per a molts no té retorn. Des del 6 de desembre de 1932 fins al 1 d'octubre de 1938, el Parlament celebra 259 sessions i aprova 122 lleis, elegix dos presidents de la Generalitat i tres presidents del Parlament.

De l'exili al restabliment (1939-1980)

La façana del Parlament amb banderoles nazis amb motiu de la inauguració d'una exposició sobre arquitectura alemanya. 1943. Arxiu Nacional de Catalunya. Fons Brangulí

1. El Parlament a l'exili (1939-1980)

La dispersió dels diputats catalans entre Europa i Amèrica, l'esclat de la Segona Guerra Mundial, les divisions polítiques i la consolidació del règim franquista marquen la vida del Parlament a l'exili. Les seves activitats i les dels seus membres manifesten la voluntat de pervivència i presència de la institució.

El 15 d'octubre de 1940, el president Companys, extradit pel Govern de Vichy, mor afusellat al castell de Montjuïc després de la farsa d'un judici sumari. El president del Parlament, Josep Irla, exiliat a França, es fa càrrec de la presidència de la Generalitat. El succeeix com a president del Parlament Antoni Rovira i Virgili (ERC), fins llavors vicepresident primer. Quan mor, el 1949, la presidència correspon a Manuel Serra i Moret (USC).

A causa de la dimissió de Josep Irla com a president de la Generalitat el 1954, els diputats catalans residents a Mèxic es reuneixen per escollir un nou president, Josep Tarradellas. Ventura Gassol (ERC) és elegit president del Parlament, però no exerceix el càrrec, que és ocupat pel vicepresident primer, Francesc Farreras i Duran (ERC), fins al 1980.

2. Testimoni i resistència (1939-1977)

A Catalunya s'organitzen la resistència i l'oposició antifranquista malgrat la brutal repressió a què són sotmeses per la dictadura. Esdeveniments de caràcter religiós i social i els conflictes obrers i universitaris contribueixen a l'oposició al règim franquista i a l'enfortiment del catalanisme.

La declaració fundacional de l'Assemblea de Catalunya (1971) reclama «el restabliment provisional de les institucions i dels principis configurats en l'Estatut del 1932, com a expressió concreta de les llibertats a Catalunya i com a via per arribar al ple exercici del dret d'autodeterminació».

Després de la mort del general Franco s'intensifica l'activitat política i reivindicativa. L'activisme reivindicatiu de caràcter unitari culmina amb el primer Onze de Setembre celebrat legalment a Catalunya des del 1938, que té lloc a Sant Boi el 1976, i amb la gran manifestació de l'Onze de Setembre de 1977, que aplega un milió de participants.

3. L'Assemblea de Parlamentaris i l'Estatut de Sau (1977-1979)

El 15 de juny de 1977 tenen lloc les primeres eleccions a Corts constituents al Congrés i al Senat, i el 26 de juny de 1977 els diputats catalans constitueixen l'Assemblea de Parlamentaris per reivindicar el restabliment de la Generalitat. La reunió té lloc al Saló de

La Comissió dels Vint, encarregada de redactar l'avantprojecte de l'Estatut d'autonomia. 1978

Sessions del Parlament de Catalunya, obert per primera vegada després d'haver estat tancat el 1939. Al juliol l'Assemblea

de Parlamentaris nomena la Comissió dels Vint que ha d'elaborar l'avantprojecte del nou Estatut d'autonomia de Catalunya. Els membres que integren la Comissió ho fan d'acord amb la representació de les forces parlamentàries: quatre membres del PSC-PSOE, tres de CDC, tres del PSUC, un d'UDC, un d'UCD, un d'ERC, un d'AP i quatre de l'Entesa dels Catalans. El 29 de setembre de 1977 s'aprova el Reial decret llei de restauració de la Generalitat. El 17 d'octubre Josep Tarradellas és nomenat president de la Generalitat restaurada i el 23 d'octubre és aclamat al balcó del Palau de la Generalitat. Josep Tarradellas nomena un govern de la Generalitat provisional de caràcter unitari.

4. L'Estatut d'autonomia i el restabliment del Parlament de Catalunya (1979-1980)

Aprovada la Constitució de l'Estat espanyol per referèndum el 6 de desembre de 1978, es convoquen eleccions legislatives per a l'1 de març de 1979. Després d'haver-se constituït les Corts espanyoles, s'inicia la discussió del Projecte de llei de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, aprovat per la Comissió constitucional del Congrés dels Diputats el 13 d'agost. El 25 d'octubre s'aprova en un referèndum a Catalunya i es ratifica amb rang de llei orgànica el 18 de desembre de 1979.

El 17 de gener de 1980 es convoquen les primeres eleccions al Parlament de Catalunya, que tenen lloc el dia 20 de març.

Història i futur. Catalanisme, democràcia, participació

Sessió constitutiva de la II legislatura, el 17 de maig de 1984.
Fot.: Eugenio del Castillo

La constitució del Parlament de Catalunya el dia 10 d'abril de 1980 marca la fita del seu restabliment i el punt de partida de l'etapa de democràcia, autonomia i progrés que caracteritzen els vint-i-cinc anys transcorreguts. El Parlament és la màxima representació del poble de Catalunya i és, alhora, garantia de democràcia, pluralisme i participació de la ciutadania.

Al llarg de vint-i-cinc anys i set legislatures, n'han format part cinc-cents seixanta-dos diputats i diputades, i ha elegit dos presidents de la Generalitat –Jordi Pujol i Soley (CiU) i Pasqual Maragall i Mira (PSC-CpC)– i sis presidents del Parlament –Heribert Barrera i Costa (ERC), Miquel Coll i Alentorn (CiU), Joaquim Xicoy i Bassegoda (CiU), Joan Reventós i Carner (PSC-PSOE), Joan Rigol i Roig (CiU) i Ernest Benach i Pascual (ERC). El Parlament porta a terme una abundant tasca legislativa, fonamentada en les competències d'autogovern atorgades per l'Estatut d'autonomia i en la voluntat política de progrés i de servei a la societat catalana. La tasca legislativa abasta tots els àmbits de l'autogovern i té en compte els diversos aspectes en què les necessitats polítiques, administratives i socials requereixen l'ordenació i l'articulació jurídica pròpies d'un estat de dret.

Amb la funció de creació, control i impuls de l'acció política i de govern, el Parlament elegeix el president de la Generalitat i n'aprova el programa de govern.

Un cop constituït, el Govern és responsable davant el Parlament, el qual no solament en

controla l'acció, sinó que també la impulsa i en fa el seguiment per tal de garantir el bon govern. Amb la funció electiva, el Parlament elegeix, a més, el seu president i la Mesa, i també nombrosos titulars de les institucions més importants, els quals reflecteixen el pluralisme social.

El Parlament de la VII legislatura. Fot.: Toni Valls

L'evolució del Parlament al llarg d'aquests vint-i-cinc anys ha estat de creixement i de consolidació en la societat i en la vida política de Catalunya. En ple segle XXI, la utilització de la tecnologia de la informació i de la comunicació és una aposta de present i de futur per a l'enfortiment de la democràcia participativa, juntament amb la voluntat de representació i de servei al poble de Catalunya, que ha estat i és la més important característica del Parlament.

Legislatura	I	II	III	IV	V	VI	VII	Total
Lleis aprovades	78	82	79	44	71	107	12	473
Resolucions aprovades	156	165	246	237	965	1.988	187	3.944
Mocions aprovades	79	30	68	88	163	249	34	711
Interpel·lacions formulades	189	190	235	291	313	381	121	1.720
Preguntes orals formulades	247	543	1.125	1.550	1.870	1.388	338	7061
Preguntes per escrit formulades	703	1.696	11.312	7.125	13.014	13.120	3.600	50.570
Sessions plenàries	76	76	73	73	83	80	40	501
Sessions de les comissions	349	313	361	419	568	605	180	2.795

El Palau del Parlament

Escala d'honor. Fot.: F. Català-Roca

Des de 1932, la seu del Parlament de Catalunya és a l'antic arsenal de la Ciutadella, iniciat el 1717. La construcció de la Ciutadella és un dels càstigs imposats per Felip V, i és el símbol de la repressió durant més d'un segle i mig. El 1869 és cedida a la ciutat de Barcelona gràcies al general Prim.

L'antic arsenal és adaptat com a palau reial el 1889 per l'arquitecte Pere Falqués (1850-1916). El 1902 l'Ajuntament de Barcelona destina l'edifici a acollir les col·leccions d'art, fet que comporta la construcció de dos edificis laterals entre 1904 i 1915.

El 14 d'octubre de 1932 l'Ajuntament de Barcelona cedeix l'edifici de l'antic arsenal de la Ciutadella al Parlament de Catalunya per a la instal·lació de la seu parlamentària. El Govern de la Generalitat provisional encarrega a Josep Tarradellas, Conseller de Governació i Sanitat, l'adaptació de l'edifici per a seu parlamentària. Per dirigir les obres d'adequació, l'Ajuntament designa l'arquitecte municipal Josep Goday (1882-1936) i la Generalitat, el decorador Santiago Marco (1885-1949), els quals compten amb la col·laboració del decorador Josep Mainar (1896-1996). Les instal·lacions del 1932 són les pròpies d'un parlament modern, dotat del mobiliari adequat i dels avenços tecnològics dels anys trenta. El Parlament és inaugurat el 6 de desembre de 1932. El 1933 s'emprèn la segona fase de les reformes, que consisteix a transformar l'antic saló del tron, de planta quadrada, en l'hemicicle propi de l'arquitectura parlamentària, amb cabuda per als vuitanta-cinc escons dels diputats del Parlament.

Del 1939 al 1940 l'exèrcit ocupa l'edifici, però a partir de 1945 recupera l'antic ús amb la instal·lació del Museu d'Art Modern i el Gabinet Numismàtic de Catalunya.

La tardor de 1979 comença la nova adequació de l'edifici, dirigida per l'arquitecte Josep Miquel Casanovas. Així, l'antic arsenal acull de nou el Parlament de Catalunya, segons un conveni signat entre el president de la institució, Heribert Barrera, i l'alcalde de Barcelona, Narcís Serra. El 1980 comença el trasllat del museu, que es perllongarà més de vint anys.

Durant la segona legislatura el president Coll i Alentorn inicia converses amb l'alcalde, Pasqual Maragall, per aconseguir la cessió de tot el palau al Parlament.

El 22 d'octubre de 1999 el president de la Generalitat, Jordi Pujol, el president del Parlament, Joan Reventós, i l'alcalde de Barcelona, Joan Clos, signen l'acord de cessió a perpetuïtat del palau a la Generalitat mentre es mantingui com a seu del Parlament.

El 2004 s'acompleix la restitució de tot l'edifici de l'antic arsenal de la Ciutadella al Parlament de Catalunya.

Claraboia de ferro forjat i vidre decorat que cobreix l'escala d'honor. Fot.: F. Català-Roca

El Parlament de Catalunya (1980-2005). Història i Futur

Vista exterior del Palau del Parlament, prop de l'escultura
El desconsol de Josep Llimona. Fot.: F. Català-Roca

Enguany es compleixen vint-i-cinc anys del restabliment del Parlament de Catalunya després de les primeres eleccions autonòmiques del 20 de març de 1980. La sessió constitutiva del 10 d'abril de 1980 culminà el procés de recuperació de les institucions catalanes d'autogovern que tingué lloc durant la transició política després de la fi del règim franquista el 1975.

Des del 1980, amb sis legislatures (1980-2003) i actualment amb la setena, el Parlament exerceix les funcions que li són pròpies: la legislativa, la de creació, control i impuls del Govern, i l'electiva.

El vint-i-cinquè aniversari del restabliment del Parlament, que commemorem amb aquesta exposició, s'escau en el transcurs de la setena legislatura.

El Parlament obre les portes per explicar la seva història, mostrar la vocació en favor de la cultura de la pau i del pactisme, i fer balanç de les seves activitats i difondre-les amb la voluntat de promoure els valors de la democràcia parlamentària, representativa i participativa.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Història i Futur

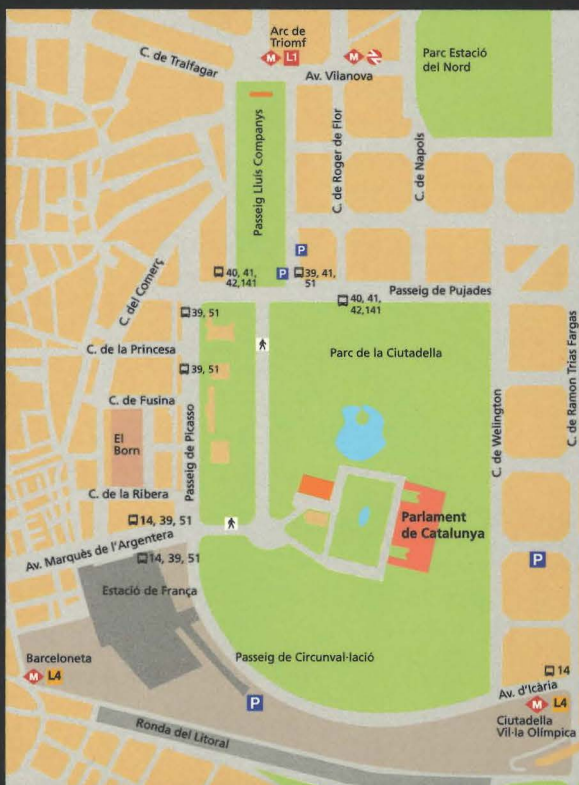
Exposició commemorativa
del 25è aniversari
del seu restabliment

Palau del Parlament,
del 10/04/05 al 3/10/05

Palau del Parlament
Parc de la Ciutadella
08003 Barcelona

Horaris:
Dilluns-dissabte: 10-19 hores
Festius i mes d'agost: 10-14 hores
Entrada gratuïta

Informació:
Telèfon: 93 706 30 07
exposicio@parlament-cat.net
www.parlament-cat.net

PARLAMENT DE CATALUNYA

Museu d'Història
de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Amb la col·laboració de:

CATALUNYA
RÀDIO